הנשרפין פרק תשיעי סנהדרין עט.

והיה בה כדי להמית על לבו. האבן הזאת אם תכה על לב ראוייה להרוג אבל על המתנים אין בה כדי להמית פטור דתרתי בעינן שיהא מתכוין למכת מיתה ושיכוו מכת מיתה דאם לא נתכוין למכת מיתה התראת ספק היא דהתרו בו אל תזרוק דשמא תלך על לבו:

גמ' אי נימא אסיפא. דקתמר ת"ק נתכוין להכות את הגדול והלכה לה על הקטן ומת חייב אלמא נתכוון להרוג את זה והרג את זה חייב: **ר"ש פוטר מיבעי ליה.** הא בהדיא קתמר לה ת"ק ולמה ליה לר' שמעון למהדר פרושא ומאי אפילו: **הא נתכוון להרוג אם זה.** והתרו בו עליו דהתראה ודאי הוא והרג את זה חייב דאיכא התראה על בן ברית והרגו דהרי מתכוון לבן ברית ורבנן ור"ש אומר וכו'. והאי דשביק רבי שמעון לסיפא בהדיא ומהדר אדוקיא דרישא דלא תימא ר"ש פוטר אכולהו ואפילו נתכוון על מתניו והלכה לו על לבו: **אמר לחד מינייהו.** קא מיכוונא ולא איכפת להי מינייהו. **מאי.** לר"ש מקרי ליה מתכוון לו ומיחייב או דילמא כיון דאי אזלא אחידך ושבקא ליה להאי הוה נמי ניחא ליה לאו מתכוון הוא: **אי נמי.** להכות את הגוף הזה אבל כסבור הוא שהוא ראובן ומצא שמעון מי אמרינן כיון דלהאי גופא איתכוון מתכוון הוא לו או דילמא כיון דלהאי גברא לא איכוין פטר ליה ר' שמעון: **עד שיאמר לפלוני אני מתכוין.** ואותו פלוני הרג וכי אמר לחד מינייהו לא ייחד אותו וכן כסבור ראובן ומצא שמעון לא זהו פלוני שנתכוון לו: **וארב לו.** קרא יתירא הוא נכתוב כי יהיה איש שונא לרעהו וקם עליו: **ורבנן.** דפליגי עליה דרבי שמעון מאי דרשי ביה: **אמרי דבי רבי ינאי פרט לזורק אבן לגו.** לתוך חבורה של בני אדם כותים[7] וישראלים אבל נתכוון לישראל זה והרג את חבירו לא אתא קרא למעוטי: **איפוך ליה וכו'.** ולמה לי קרא: **אי נמי פלגא ופלגא.** למה לי קרא למפטריה הא כיון דמלי למימר לכותים[6] קא מתכווינא אית לך למפטריה משום דספק נפשות להקל מוהלילו העדה[1] (יומא ד' פד:)[2]: **לא לריכא וכו'.** ואשמעינן קרא דפטור משום דהוה ליה כותי[3] קבוע ביניהם וילפינן מהאי קרא דכל קבוע לא פחות מלבותא נדון כמחצה על מחצה והוי ספק נפשות להקל ומהכא נפקא לן בכל דוכתי דכל קבוע כמחצה על מחצה דמי והא ליכא למילף מיניה כדאמר דמי דהא מהכא מיתי לן דאמר האי דפטר ליה להאי משום דספק נפשות להקל ולא משום דהשבי ליה כדאמר אבל מחצה על מחצה ילפינן מיניה דאי לאו כמחצה על מחצה דמי לא הוה ליה ספק נפשות להקל ואמאי פטור הא דאכא דישראל גיהו ורבנן אית להו תכוון לזה והרג את זה חייב: **במנוס שבמיפה הכאוב מדבר.** שהיה מתכוון להרוג את חבירו: **כדכתיב ואם אסון יהיה ונתתה נפש תחת נפש.** ואי לא תכוון להרוג האיך מקטיל וכי איתכוון מיהא חייב אע"ג דלא נתכוון אלא לחבירו דהא כתיב וכי יגפו אנשים וגו': **ממון.** דמי האשה יתן ליורשיה:

והיה בה כדי להמית על לבו והלכה לה על מתניו ולא היה בה כדי להמית על מתניו ומת פטור נתכוון להכות את הגדול ולא היה בה כדי להמית הגדול והלכה לה על הקטן והיה בה כדי להמית את הקטן ומת פטור נתכוון להכות את הקטן והיה בה כדי להמית את הקטן והלכה לה על הגדול ולא היה בה כדי להמית את הגדול ומת פטור [4]אבל נתכוון להכות על מתניו והיה בה כדי להמית על מתניו והלכה לה על לבו ומת חייב נתכוון להכות את הגדול והיה בה כדי להמית את הגדול והלכה לה על הקטן ומת חייב [5]ר' שמעון אומר [2]אפילו נתכוון להרוג את זה והרג את זה פטור:

**גמ' ר"ש אהייא אילימא אסיפא ר"ש פוטר מיבעי ליה אלא ארישא נתכוון להרוג את הבהמה והרג את האדם לעובד כוכבים והרג את ישראל לנפלים והרג את בן קיימא פטור הא נתכוון להרוג את זה והרג את זה חייב ר"ש אומר אפילו נתכוין להרוג את זה והרג את זה פטור פשיטא קאי ראובן ושמעון ואמר אנא לראובן קא מיכוונא לשמעון לא קא מיכוונא היינו פלוגתייהו אמר לחד מינייהו מאי א"נ כסבור ראובן ונמצא שמעון מאי תא שמע דתניא ר"ש אומר עד שיאמר לפלוני אני מתכוון מאי טעמא דר"ש [3]אמר קרא [1]וארב לו וקם עליו עד שיתכוון לו ורבנן אמרי דבי רבי ינאי [2]פרט לזורק אבן לגו [3]היכי דמי אילימא דאיכא תשעה כותים [7] ואחד ישראל ביניהן תיפוק ליה דרובא כותים [7] נינהו אי נמי פלגא ופלגא [6]ספק נפשות להקל לא צריכא דאיכא תשעה ישראל וכותי [7] אחד ביניהן דהוה ליה כותי [7] קבוע וכל קבוע כמחצה על מחצה דמי בשלמא לרבנן דאמרי [1]נתכוון להרוג את זה והרג את זה חייב דכתיב [2]וכי ינצו אנשים ונגפו אשה הרה [3]ואמר רבי אלעזר [4]במצות שבמיתה הכתוב מדבר דכתיב [3]אם אסון יהיה ונתתה נפש תחת נפש אלא לר"ש האי ונתתה נפש תחת נפש מאי עביד ליה ממון וכדרבי דתניא [5]רבי אומר ממון אתה אומר ממון או אינו אלא נפש ממש נאמרה נתינה למטה ונאמרה נתינה

א"נ פלגא ופלגא כו'. תימה אליבא דמאן קא מסיק הכי אי אליבא דמאן דאמר (מכות דף טו:) התראת ספק לאו שמה התראה בלאו טעמא דספק נפשות להקל פטרינן ליה מטעמא דלאו שמה התראה אפילו אליבא דר' יוחנן דספיקא להחמיר ואי אליבא דמ"ד התראת ספק שמה התראה היכי פטרינן ליה הכא אם נמצא שישראל הרג הא מחייבינן ליה בהכה את זה ומזר והכה את זה ואף על גב דספק הוה וכגומר שאמרו לו אל תזרוק וי"ל דשאני התם שיודע בברור שיבא לידי ודאי איסור אם יזרוק אז אם יכה שיהיה משום הכי שמה התראה אבל הכא בזורק אבן לגו אינו יודע שיבא לידי ודאי איסור שאינו יודע אם מי יכה:

וכל קבוע כמחצה על מחצה דמי.

מהכא נפקא לן בכל דוכתי כדאיתא פ"ק דכתובות (ד' טו. ושם) ותימה ר"ם דלית ליה הך דרשה מנא ליה ואין לומר משום דמסקינן ר"ש ברבי דליף נתינה נתינה ואייתר ליה ואדב לו לכל קבוע דאכתי לתנא דבי חזקיה אליבא דר"ש קשה מנא ליה כל קבוע ועוד כיון דפטר ר"ש אפילו בכולם ישראלים עד שיאמר לפלוני אני מתכוון לא שייך למידרשיה כלל וי"ל דיש לפרש לר"ש בתשעה ישראלים וחד כותי[7] ואמר לאותו שעומד שם אני מתכוון דמפטר מטעם כל קבוע מואדב לו וכי האי גוונא אם כולם ישראלים מייב[6]:

(זה הדבור שייך לקמן ע"ב)

ומפקא מדרבנן. תימה דבפרק אלו נערות (מכות דף לד: ושם) דס"ד מעיקרא דפליגי רבי יוחנן ורש לקיש בחייבי מיתות שוגגין אי פטורין מן התשלומין אי לא ופריך [8]מי איכא למ"ד חייבין והתנא דבי חזקיה וכו' ומתוך קושיא זו מוקי פלוגתא בחייבי מלקות שוגגין ומאי קושיא הא איכא הכא תנאי דלית להו תנא דבי חזקיה וי"ל דהא דפליגי עליו לאו משום דלית להו היקישא לענין ממון אחר דבהדי מיתה כגון זרק חץ בשבת מתחלת ד' לסוף ד' וקרע שירלין בהליכתו דאמר התם בחלו נערות (דף לח.) דפטור אי לדמי ולדות דבהדי מיתה דאשה אבל לענין דמי הנהרג דוקא פליגי משום דגלי רחמנא ונתתה נפש וגו' ממון ומיהו קשה דברים הנתקנין לקמן (דף פד:) משמע דאיכא תנאי דלית להו היקישא כלל דקאמר הימא לתלן דלית ליה תנא דבי חזקיה אלא לתלן דלית ליה היקישא למה לי וי"ל דהיינו תנא דברייתא דרבי חגא מדרומא דפרק ד' וה' (כ"ק דף מב. ושם) דדרים אנשים כי נתכוונו זה לזה אע"פ שיש אסון באשה יענשו אלמא לית ליה ומ"מ בכתובות תשיב ברייתא דחזקיה עיקר טופי משום דחזקיה בריה דר' חייא ושונה ברייתות של אביו כדאמרינן[9] כל ברייתא דלא מיתניא בי רבי חייא וכו' ועי"ל דבכתובות (דף לה. ושם) פריך לר' יוחנן דקיש ליה דלית ליה ברייתא דחזקיה דלעיל בהחוא פרקא (דף נב:) תנא התם הכא על אחותו וקי"ל דאינו לוקה ופרך מממתניתין דאלו הן הלוקין הכא על אחותו וקי"ל דאינו לוקה ומשלם ומשני ר' יוחנן [10]בדלא אתרו ביה וקתני סיפא נא על כתו אין לה קנס מפני שמיתתו מיתת ב"ד והא דלא מותיב מדרבי יוחנן גופיה לפי שצריך להקשות מתוך הדיוק ומקשה בפשיטות הלשון מברייתא דחזקיה וא"ת וכיון דתנא דבי חזקיה מפקא מדרבי ומדרבנן ונתתה נפש וגו' במאי מוקי ליה לא בממון ולא במיתה דאתרוייהו מיפטר מתכוון להרוג את זה והרג את זה ודוחק לומר דלא מוקי קרא במתכוון להרוג את זה והרג את זה דהא פשיטא דבהכי איירי שמתכוון לחבירו דכתיב וכי יגפו אנשים וכתיב ואם אסון יהיה וגו' באשה ומהאי טעמא קשה לן לעיל לר"ש האי ונתתה נפש תחת נפש מאי עביד ליה ואי מיתוקם קרא בנתכוון לאותו עצמו שהרג מאי קשיא ליה ולריך לומר דודאי הש"ס לא דחיק כולי האי אבל חזקיה על כרחיה מוקי לה הכי וה"ק אם יהיה אסון כלומר דין אסון שנתכוון לאשה עצמה ונתתה נפש תחת נפש ממש והשתא קשיא דקרא דין אסון וכישה אסון ממש דלא יהיה אסון לאו נדין אסון איירי דבכל ענין שיש אסון פטור לחזקיה מממון אלא לא יהיה אסון כלל קאמר:

מסורת הש"ס

א) כ"ק מד:. ב) שם כתובות טו:, ג) שם יומא פד: [כ"ק מד: כתובות שם], ד) [בס"מ: נוסח, נרן], ה) [שבת קכט. וש"נ], ו) [מזבר בכתובות לב.], ז) לעיל עד. כתובות לב., ח) [פי' כמתעלקת ולשמה דמי יגלו נקיים. תרומ], ט) כתובות לג:[], י) בס"מ: נרס. כ) בס"מ: לגרס, ל) [במדבר לה.], מ) [ליתא שם ועי' תוס' כ"ב ג: ד"ה ישמקן], נ) בס"מ: נרי, ס) [וע"ע תוס' כ"ק מד: ד"ה כל ותוס' כתובות טו. ד"ה פרט ותוספות נדה יח. ד"ה פסיקין], ע) [שם לה. ושם], פ) [מהלון קמא.], צ) [שם לב:].

מוסף רש"י

פרט לזורק אבן לגו. לתוך חבורת אנשים ויש שם כנענים וישראלים ואיכא למימר לכנענים נתכוין [ב"ק מד.] אבל שני ישראלים עומדין ומתכוין להרוג זה [והרג זה], והתרו בו וקבל התראה ונפלה הכאה על חבירו חייב [כתובות טו.], תיפוק ליה דרובא כותים בינהו. ולא אמטרין קרא למפטריה [ב"ק שם]. אי נמי פלגא ופלגא. חמשה כנענים וחמשה ישראלים, לא אמטרין קרא למפטריה [שם] דמהיכא תיתי דיקישלים [כתובות שם]. ספק נפשות. דיני נפשות, להקל. דהא אלילו העדה כתיב [שם]. דאיכא תשעה ישראל. ולא לאו רובא הוה אמינא דל כתר רובא ולישראל איכון, ואע"ג דדילמא לאו להאי איכון, נתכוין להרוג את זה והרג את זה חייב, קמ"ל קרא דהואל והוה ליה כנעני קבוע ביניהן כמחצה על מחצה דמי ופסק נפשות להקל, ולכל מילי דקמ"ל קבוע כמחצה על מחצה דמי מהאי קרא נפקא לן [ב"ק שם]. במצות שבמיתה. שמתכוין היה להורגו [כתובות לג.] שהוא מתכוין להרוג את חבירו והכה את האשה, הכתוב מדבר [לעיל עד.], דכתיב אם אסון יהיה. שמתה האשה, ונתתה נפש תחת נפש. ואע"פ שלא נתכוין אלא לחבירו, ואשמעינן נתכוון להרוג את זה והרג את זה חייב [כתובות לג.], ונתתה נפש תחת נפש ממון. אם אמרן יהיה שמתה האשה, יתן ממון דמי האשה ליורשיה, שאין עליה חיוב מיתה, אלא נתכוין לה אלא לחבירו נתכוין, דכתיב וכי יגפו אנשים (והדיו) קבבר רבי נתכוין להרוג את זה והרג את זה פטור ממיתה ותשלם ממון [תגינה יא.], נאמרה נתינה למטה. ונתת נפש תחת נפש [שם].

עין משפט נר מצוה

לו א מי' פ"ד מהלי' רוצח הלכה כ סמג לאוין קפח:
לז ב ג מי' שם הלכה ח ועיין נכ"מ:

תורה אור השלם

1. וכי יהיה איש שונא לרעהו וארב לו וקם עליו והכהו נפש ומת וגם אל אחת הערים האלה:
דברים יט יא
2. וכי יצאו אנשים ונגפו אשה הרה ויצאו ילדיה ולא יהיה אסון ענוש יענש כאשר ישית עליו בעל האשה ונתן בפללים: שמות כא כב
3. ואם אסון יהיה ונתתה נפש תחת נפש:
שמות כא כג

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com